

Storsildfiske utenfor Mørekysten, og spåkona i Ålesund

Årstallet var 1955, og jeg var 19 år . Dette var første året jeg var med på storsildfiske utenfor Ålesund, og det var spennende for meg å få være med på dette.

Tidligere hadde jeg vært 4 år i Lofoten på fiske der, og det var også spennende, men dette ble noe annet. Jeg husker fra mine tidligere år at vintrene i Mørsvikbotn var veldig kalde, og jeg husker godt fra 1940 og utover. Vinteren 1955 kom vi til Ålesund den 12. januar, og der var det 12 varmegrader, sol og lite snø. Siden jeg var så ung var det spennende å komme dit. Det var veldig mange store båter fra hele landet, noe som var nytt for meg. Spesielt da vi var ute på feltet la jeg merke til en veldig stor båt som var fra Oslo. Jeg syntes det var litt rart at det kom fiskere helt fra Oslo, men det var neppe mange båter derifra.

På den tiden var det mye sild utenfor Mørekysten, og det ble sagt at det var kul på havet. Kanskje det var å ta litt sterkt i, men jeg opplevde det selv når det var mye sild og den kom høyt i sjøen, så var det kul på havet, og det var som havet kokte. Det kom en masse oppfar som vi så, og det var luftbobler som silda sendte fra seg.

Den båten jeg var mannskap om bord på hadde ikke not, men vi skulle hjelpe andre båter som hadde tatt store kast, og vi ble da kalt for "hjelpere". Vi hadde området nord for Runde og vestover til Stad-havet.

For det meste brukte vi Ålesund som havn, og de gangene det var dårlig vær så ble det mye tid der. Det var hundrevis av båter og en masse folk som vandret omkring i byen. Noe av det som var spesielt med Ålesund var fugleberget. Det var et stort berg i sentrum av byen, og der var det en masse fugler som holdt til, også krykkjer, og det var en masse skrik og leven. Etter en del år ble byen Ålesund større, og da sprengte de bort fugleberget. Dette syntes noen var veldig trist, mens andre var glade for at fugleberget og dermed fuglene ble borte fra byens sentrum.

Ute på fiskefeltet var det også en stor og flott fugl å se, havsulen, og den fuglen hadde tilhold på Runde. Jeg syntes det var spennende å se den store fuglen som stupte rett ned i havet for å ta silda. Havsulen hadde jeg ikke sett før, så det var fint å se på.

Etter noen år skjedde det noe på fiskefeltet som ikke var så bra. Vi kunne ikke lenger se noen kul på havet. Båtene ble mer effektive da kraftblokken kom. De kunne ta mye større kast, og dermed svært store fangster. Etter hvert tok også silda en annen vei på sin vandring, og det ble da slutt med dette fisket utenfor Ålesund.

De årene jeg var der på 50-tallet så foregikk all fangsten med manuell kraft, det var veldig tungt, og når det var store kast så måtte vi være mellom 10 og 20

mann for å dra opp nota med bare hendene. Noen ganger hendte det at det var så mye sild i nota at den sprengtes, og da for silda fritt ut i havet, og vi fikk bare en sund not opp.

Så var det fortellingen om spåkona.

Tidligere har jeg fortalt at det var spennende å rusle omkring i Ålesund når vi lå ved land der. For en 19-åring som meg var det mye rart å se og oppleve. Det var et yrende folkeliv i sildesesongen, og da kom det selgere til byen av forskjellige yrker som skulle tjene penger.

En dag kom jeg over et stort telt som var satt opp midt i sentrum av Ålesund. Utenfor teltet var det en stor plakate som sa at inne i teltet var det en spåkone som kunne fortelle deg om din fremtid. Dette var noe helt nytt og underlig for meg. Utenfor teltet var det mange som leste plakaten, og kanskje lurte på om de skulle våge å gå inn for å få vite noe om fremtiden. Dette virket litt skremmende og mystisk.

For min del så har jeg vel aldri vært redd for noe, så jeg betalte og gikk inn til spåkona. Nå var jeg midt oppe i det jeg hadde gitt meg ut på. Spåkona var litt opp i årene, og kledd i sort med sort hatt og ringer i ørene. Det gikk kaldt nedover ryggen på meg. Men nå var det ingen vei tilbake, og jeg satte meg i stolen hun viste meg. Hun stirret meg rett inn i øynene, og så var vi i gang. Hun fortalte da at fremtiden min så lys ut, og hun så ei lita mørk ei, og hun så også tre barn.

Jeg var ung og tenkte ikke så mye på fremtiden, og da ble det ikke tenkt så mye på dette, men det lå i bakhodet så jeg glemte det ikke.

I ettertid kan jeg bare bekrefte at alt som spåkona fortalte om min fremtid stemmer.

Folk flest vil vel si at dette var bare noe tøys, og det kan vel hende at de har rett, men denne gangen hadde spåkona rett, det stemte jo for meg.

Det er i alle fall spesielt å tenke tilbake på denne lille fortellingen som skjedde for litt over 60 år siden.

April 2017

Jarle Pettersen